

Sanat Eserlerini İncelemede Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımına İlişkin Katılımcı Görüşleri

Ebru BARAN BURÇOĞLU* Murtaza AYKAÇ**

Özet: Çalışma, Türk resim sanatı 1950 kuşağının önemli toplumsal gerçekçi sanatçılarından olan Neşet Günel'in eserlerinin yaratıcı drama etkinlikleri ile incelenmesi üzerine yapılandırılmıştır. Çalışmada, izleyicinin Neşet Günel'in eserleriyle ilk karşılaşmasında taşıdığı ön bilginin daha da derinleştirilerek, yeni bir bakış açısıyla esere yaklaşmasını amaçlamaktadır. Nitel yöntem kullanılarak yapılan çalışmada veri toplama aracı olarak görüşme kullanılmıştır. Görüşme formu ile ortaya çıkan nitel veriler, içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. Çalışma sonunda, eserlere daha dikkatli bakarak değerlendirmeleri, sanatçının kullandığı temel plastik değerlerle (çizgisel yapısı, doku, form, renk kullanımı, kompozisyon, odak, koyu-orta-açık değerleri, ışık ve gölgenin kullanımı, uyum....) eserin içeriğine uygunluğu arasında yeni ilişkileri fark ettikleri söylenebilir.

Anahtar sözcükler: Sanat Eseri, Sanat Eseri İnceleme, Yaratıcı Drama.

Abstract: *Participant Interpretations About the Using of Creative Drama Method on the Examination of the Works of Art -This study is constructed on the examination of Turkish painting art 1950 generation's important socialist realist artist Neşet Günel's works with creative drama sessions. In the study the evaluation of the audience with a new point of view is aimed by deepen their prior knowledge when they first met with Neşet Günel's works. Interviews with students and the evaluation part of the sessions are used as data and qualitative data that is obtained from interview forms is analyzed by content analysis. At the end of the study, it could be said that students evaluate works more thoroughly and they realized new connections between the artist's basic plastic values (line, pattern, form, use of colors, composition, focus, dark-mid-light values, light and shadow, coherence ...) and relevance of his work's content.*

Key Words: Artwork, Review of a work of art, Creative Drama

Giriş

İlk çağlardan beri topluluk halinde yaşayan insanların ve toplumların sosyal, kültürel, teknolojik ve siyasal gereksinimleri değiştiğçe, birbirlerine göre ve birbirlerinden farklı niteliklere sahip 'sanatsal' ürünlerin ortaya çıkması kaçınılmaz olmuş, bu durum sanatın tanımının yapılmasında en büyük çıkmazı yaratmıştır. Ondokuzuncu yüzyıla kadar insanda bir güdü gibi işleyen 'güzel' duygusunu harekete geçiren ve 'güzel' olan biçimler yaratma çabası olarak görülen sanat kavramı, sanayi devrimi sonrası daha eleştirel ve disiplinler arası olarak yeniden yapılanırken, yaşamın neredeyse her alanında görünür hale gelerek farklı anlamlar kazanmıştır. İnsan var olduğundan beri yaşadığı dünyayı anlamak ve bilmek istemiştir. Bilme yollarından biri de sanat alanıdır.

Çakır Aydın (2002: 7)'a göre, yolunda gitmeyen bir şeylerin duyumsanmasından sonra ortaya çıkan bir şeydir sanat. Eksik olan, insanı huzursuz eden, rahat olmasını engelleyen bir şeyler vardır ve bu şeylerin karanlıkta olup görülmesi zordur. İnsan böyle durumlarda arayışa başlar ve yeni bir dünyaya yönelir. Eksik olanı tamamlamak, yanlışları düzeltmek arzusu capcanlıdır. Bulduğu yerden uzaklaşarak bunu yapabilir. Nesnellik de öznellik de söz konusudur ve ne sadece bilişsel ne de sadece duyuşsaldır. İkisinin karışımından oluşan bir potadır. Bu potada kendiliğindenlik, rastlantısallık da olasıdır. Ama asıl olan gerçekliğe, yapıya hesap sorma, onu sorgulama, ona müdahale etme ve belki de yönünü değiştirme isteğidir. Bu nedenle her sanat eserinin bir sözü, bir tezi vardır.

Sanat, insanın doğa, toplumsal çevre ve kendisiyle kurmaya çalıştığı ilişki sürecinin bir sonucudur. Bu sonuç, bir üreten aracılığıyla edebiyat, resim, müzik, tiyatro, devinim-dans, mimari, heykel görüntülerinde ortaya çıkar. Sanat eseri, sanatçının ürettiği estetik nesnelere dir. Ve her sanat eseri izleyicisi ile var olur.

Bir sanat eseriyle izleyicisi arasında en azından potansiyel olarak bir ilişki olmalıdır. Sanat eserleri uygun bir biçimde birine sunulmak durumunda olan çalışmalardır. Townsend (2002:209)'a göre, bir örnek

* Muğla Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Muğla, Türkiye. E-Mail:ebrucanbaran@hotmail.com

** Yrd. Doç. Dr., Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Niğde, Türkiye. E-mail: murtazaaykac@gmail.com

olarak, herhangi birinin görmesi amacıyla yapılmadığı anlaşılan mağara resimleri ve mezar süslemeleri bile bir izleyiciyi varsayar. Büyü, batıl inanç ve dinde kullanmak üzere üretilmiş sanat yapıtları bazı tanrıları, ruhları ya da güçleri hoşnut etmek onlara yakarmak ya da onlardan af dilemek için yapılmıştır. Bu nedenle, geleneksel anlamda bir izleyiciden söz edilmese de ortaya konan yapıt soyutlanmış bir nesne değil, görülmek için kendini sunan bir nesnedir.

İzleyici, sanat eseriyle birebir ilişki kurabilen, onu algılayan kişidir. İzleyicinin sanat eserlerine karşı zevk ve beğenilerin geliştirilmesiyle birlikte, estetik değerlerin bireylere verilmesi, kazandırılması gerekir. Estetik algı düzeyleri farklılaşıp geliştikçe, kişinin kendisiyle, içinde yaşadığı kültürle, toplumla kurduğu ilişki sürecini daha detaylı değerlendirerek dengeli ve zengin bir yaşam algısının oluşması beklenir. Hayat boyu öğrenme sürecinde kazandığı bilgi, deneyim ve yaşantıları hayata geçiren insanların yetiştirilmesinde eğitim önemli bir yer tutar. Sanat eğitimi bu sürecin önemli ve vazgeçilmez bir parçasıdır.

İnsanın ancak “öğrenme” yoluyla olgunlaşabilmesi, beraberinde sanatı da anlamaya çalışma gereğini getirmiştir. Sanatı anlamak özel bir beceri gibi görünse de özel duyarlılığı olan bireylerin bir sanat eserindeki estetik değer farkına varmaları mümkündür. Estetik eğitim duyarlılığın eğitilmesidir. Kişi görme, işitme ve dokunma duyarlılığının işleyişinin farkına varıp duyarlılığını karşılaştırmayı ve değerlendirmeyi öğrendiği veya kendine öğretildiği zaman estetik eğitim başlamış olur (Akt. Abacı, Alakuş, vd, 2005: 22; Read,1973: 193).

Sanatın en önemli özelliklerinden biri, insana sağladığı anlatım olanağıdır. Her sanat formunun varlık nedeni, bir ileti olarak taşıdığı anlamı izleyiciye ulaştırmaktır. Bu yanı sıra sanat eğitimi yaratma eyleminin içinde bulunan kişi ile eseri izleyen kişi arasında aracılık eden bir görev üstlenerek iletişimin sağlıklı gerçekleşmesini sağlayan önemli bir süreçtir.

Sanatın özel dilini kullanmasını kavrayan kişi çağdaş ve geçmiş sanat eserleri hakkında değerlendirme yapar. Bu sırada eserleri niteliksel olarak ayırmamayı fark eden kişi, eserlere değerlerle düşünerek yaklaşır. Sanatın kişiye kazandıracığı bu değerlerle düşünme her sanat eserinde biraz daha gelişir ve değişir. Kişi eleştirel bir bakış açısına sahip olur. Bu bakış açısı sanatın içerdiği tüm anlam ve değerlere ulaşan bir yoldur. Bu durum sadece sanat eserleriyle ilgili değildir. Sanat eğitimi bu yanı sıra günümüzde yaşamımızı her açıdan fetheden görsel uyaranlarla dolu mekân ve nesnelere yönelik olarak da kişiye değerlendirme yapan etkin bir okur-yazarlık davranışı kazandırır.

Sanatta izleyen ve üreten açısından bitmeyen bir yaratıcı süreç gerçekleşir. Sanatçı duygu, düşüncelerini imgeler ve mecazlar yoluyla esere dönüştürme sürecinde yaratıcı bir davranış içinde bulunur. Bu ürünle karşılaşan izleyicinin de esere verdiği tepkinin de değişmesi beklenir. Böylece sanat eğitimi üretilen eser ile izleyici arasındaki iletişimin güçlenmesi sonucunda toplumun kültürel değerlerinin oluşmasına da katkıda bulunur. Stanislavski'ye (1988) göre yetenekli sanatçılar kadar yetenekli izleyiciler de vardır ve “Bu bakımdan, sanat yapanın sanatsal bilinci ile sanatı algılayan kişi arasında aşılabilir bir sınır yoktur”. Değerlerle düşünmeyi öğrenen estetik değer ve nitelikleri fark edip ayırmayan kişilerin estetik bakış ve görüş açılarındaki değişiklikler beklenir. Bu bakış açısı, sadece kendi beğenileri ve değerleriyle sınırlı kalmış tek boyutlu bir estetik anlayış yerine, geçmiş ve bugünün eserlerini de gelişmiş bir görsel yetiyle değerlendirerek, farklı kültürleri anlayan, yeniliklere açık bir birey olması beklenir. Bir kültür varlığı olarak sanatı eleştirel gözle algılayıp değerlendiren kişi, yapıtları tarihsel bağlam içinde yerine koymayı da öğrenmelidir. Bu yolla her çağda oluşturulan eserlerin düşünsel arka planlarını da kavramış olur. Kısaca sanat tarihini de öğrenmiş olur. Kişi ne kadar çok eser izlerse o eserdeki değerleri içselleştirmesi sonucunda değer birikimi oluşur. Dolayısıyla bu yolla eserler geleceğe aktarılır. Sanat kişide birey olma bilinci yaratır. Bir yaratıcı süreç olarak sanat eğitimi birey olma yolunda kişilerin özgür düşünme, özgür çalışma ve uygulamalarla yaratma eyleminin gerçekleşmesini sağlar. Toplumun ayrılmaz parçası olan insanın, toplumun sanatsal ve kültürel olarak gelişmesine katkıda bulunan aktif ve katılımcı bireylerin yetişmesine olanak sağlar (Kırıçoğlu, 2005: 48-51).

Sanat eğitiminin amaçları ile örtüşen sanat eğitiminin işlevleri aşağıdaki gibi sayılabilir. Araştırmacı, inceleyici sorgulayıcı bir kimlik kazandırarak, entellektüel, kültürel bakış açısı geliştirmektir. Kendine güven duygusunu, sanatsal sorunları çözebilme becerisini, eleştirel bakış açısını, eleştirel düşünce ve sezgi gücünün gelişimini, sağlıklı etkileşim ve iletişim gücünün kazanmasına olanak sağlamaktır. Tinsel, duyuşsal, bilişsel, algısal gücünün gelişimine olanak sağlayarak sorunlarıyla başa çıkabilme, kendini ifade edebilme, deşarj olabilme gücünün, ortamının yaratılmasına katkıda bulunmaktır. Modern sanat yapıtlarına karşı bakış açılarının geliştirilmesi ve farklı sanat ürünlerine hoşgörü ile bakabilme anlayışını kazandırmaktır (Artut, 2007: 117-118).

Sanatın öğretimi süreci genel olarak “estetik araştırma, sanat eleştirisi, sanat tarihi ve sanatın üretimi” alanlarından oluşmaktadır. Bunun anlamı öğretime katılacak kişilerin, sanat yapmaya, sanatla ilgili görüş bildirip tartışmaya, sanatla ilgili okuma ve yazmaya, içerisinde sanatın yaratıldığı şartlar çevre ile ilgili içeriği öğrenmeye, sanatla ilgili temel soruları zihninde tartmaya hazır hale getirebilmeleridir (Özsoy, 2007: 127).

Araştırma, bu sürecin sanat eleştirisi boyutuyla yapılandırılmıştır. Abacı, Alakuş, vd.,(2005: 35).’e göre, sanat eleştirisindeki asıl amaç, bir çocuğun estetik tepkisini “kısa bir bakış” atmaktan “daha sürekli” anlamlı bir bakışa dönüştürmektir. Hurwitz ve Day (1995: 311), öğrencinin eleştirel becerilerinin arttırılmasıyla, çocuğun sanatsal bir çalışmaya değer verme yetisini geliştirmiş olacağına inanmakta ve bir eserin içsel eleştirisinin betimleme, çözümlenme, yorumlama, yargı olmak üzere dört aşamasını belirlemektedirler.

Kırıçoğlu (2005: 130)’na göre, okul düzeyinde yapılan çalışmalara “sanat yapıtı inceleme” demek daha doğrudur. Çünkü bir sanat yapıtına bakmak, ondan tat almak, yapıttaki değerleri görmek, eleştiriyeye göre daha az uzmanlık ister. Aynı zamanda okul düzeyindeki sanat yapıtı inceleme, kişisel deneyimlere ve çabalara daha açık bir çalışma olduğundan “yapıt inceleme” tanımı daha uygun görünmektedir.

Neşet Günal’ın bu çalışmada ele alınmasındaki nedenlerine bakıldığında, eserlerinde Anadolu insanının zor yaşam koşullarını konu edinen sanatçı, sağlam ve dengeli bir desen, renk ve kompozisyon anlayışıyla, kendine özgü bir biçim dili oluşturmuştur. Toplumsal gerçekçi anlayışın karakteristik örneklerini eserleriyle ortaya koyan sanatçı, eserlerindeki biçim ve içerik tutarlılığı açısından Türk resim sanatında özgün bir yere sahiptir.

Sanat ve sanatsal öğretim alanına ilişkin yeterliliğin temel amacı; öğrenme öğretme sürecinin öğrenen merkezli olarak planlanması, uygulanmasıdır. Günümüz çağdaş sanat eğitimi ve öğretiminde çocuğu; yaratıcı düşünceye, analiz yapmaya, bir kavram elde etmeye, buluş yapmaya ve bulduğunu değerlendirmeye götürmek yönündedir (Yolcu, Yılmaz, vd, 2010: 7).

Derslerde, öğrenciye ve öğretmene yeni bakış açıları kazandırmada, işbirliği yapmada sanat eğitimi önemli bir rol üstlenebilecektir. Bu konuda sanat eğitiminde yeni yöntemler vardır. Bu yöntemlerden biri de yaratıcı drama yöntemidir (Çakır İlhan, 2006: 419). Sanat eğitimi, yaratıcı süreçler gerektirme yanında, uygulama sürecinde öğrencilerin yaratıcılığına olanak sağlayan yaratıcı drama gibi yöntemlere yer verilmesini de zorunlu kılmaktadır.

Adıgüzel (2010: 81)’e göre eğitimde yaratıcı drama, bir kavramın, bir ders konusunun, bir metnin daha iyi anlaşılır kılınması, bireyce ve grupça özümseme içsel yaşantıya dönüşmesi, gözden geçirilerek, üzerinde düşünülerek dışa vurulmasıdır.

Güzel sanatlar eğitiminin ve özellikle dramanın, çocuk ve ergenin okul ve toplum içindeki ahlaksal, kültürel, zihinsel, dilsel ve fiziksel gelişimlerini hızlandırdığı; öğrencileri, ilerde yetişkin olarak yer alacakları yaşamdaki olanak ve fırsatlara, sorumluluklara ve deneyimlere hazırladığı göz ardı edilmemelidir (San, 2006: 107).

Yaratıcı dramada kişiler bir olayı, duyguyu, düşünceyi canlandırarak konu ile ilgili yeni anlamlara ulaşabilmektedirler. Bunu gerçekleştirirken, öğrenme sürecinde, dokunma, işitme, konuşma, dinleme ve düşünme gibi birçok etkinlikte bulunmakta, tüm bedeni ile öğrenme sürecine katılmaktadır. Duyuların her birinin işe koşulduğu bir öğrenme sürecinde öğrenme daha kalıcı hale gelmektedir. Bu yanıyla yaratıcı drama yönteminde kişi oyunsu süreç ve canlandırmalarla öğrenme sürecine katıldığı için ilgisi, konuya dikkatini vermesi yüksek olmakta, bunun sonucunda da etkili bir öğrenme süreci gerçekleşmektedir.

Yaratıcı drama, oyunsu süreçler ve kurgusal bir gerçekliği içerir. Sanat eserleri de kurgulanmış gerçeklikleri içermesi bakımından yaratıcı drama teknikleri ve oyunsu süreçlerle farklı açılardan çözümlenmeye yeniden yorumlanmaya ve üretilmeye uygun bir öğrenme ortamı oluşturur.

Yaratıcı drama çalışmalarında duyular ve ilgili sanatlar hep iç içe olmak durumundadır. Drama çalışmalarında bütün sanatlar araç olarak kullanılırken katılımcıların sanatla tanışması, sanatı anlaması ve tüketmesi de sağlanmış olur. Sanatı anlayan, tüketebilen insanlarda zamanla estetik duyarlılık gelişir.

Her sanat eserinden her birey farklı bir anlam çıkarabilir. Her bir renk, her bir doku, her bir figür her bireyde farklı farklı anlamlar yaratabilir. Ancak sanat eserini inceleyen her kim olursa olsun esere ilişkin çıkarımlarını yine eserin özelliklerine dayanan kanıtlarla desteklemelidir.

Her sanat eseri yaşayan ve konuşan bir dil gibidir ve ne söylediği, neyi anlattığı ancak bilimsel bir yaklaşımla doğru olarak ortaya çıkarılabilir. Bir sanat eseri, o eseri yapan sanatçının duyguları, düşünceleri, yaşadığı tarihsel dönem ve içinde bulunduğu toplumun özellikleri gibi birçok konuda bilgi verebilir. Ayrıca her sanat eseri; sanat eserindeki çizgisel yapı, doku, form, renk kullanımı, kompozisyon, odak, koyu-orta-açık değerleri, ışık ve gölgenin kullanımı, uyum gibi birçok özelliği ve bilgiyi içinde taşır.

Estetik eğitimi sadece sanatçı yetiştirmeyi hedeflemez. Aynı zamanda nitelikli, beğeni yargıları gelişmiş sanat izleyicilerinin yetiştirilmesi de hedefleri arasındadır. Estetik beğeni yargıları gelişmiş bireylerden oluşan bir toplumun içinde yaşadığı kültüre de katkısı olacağı bilinir. Bu nedenle hangi kesimden hangi sınıftan olursa olsun insanların sanat eserlerine karşı ilgi duymalarının sağlanmasının yolları aranmalıdır.

Çalışmanın amacı

Estetik eğitiminde izleyicinin eserle ilk karşılaşmasında taşıdığı ön bilginin daha da derinleştirilerek, yeni ve eleştirel bir bakış açısı geliştirip, sanat eserlerine ilgi duymalarını sağlayarak, estetik beğeni ve yargılarına katkıda bulunmak bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Öğrencilerin yaratıcı drama yoluyla bir sanat eserini nasıl inceleyecekleri, bu inceleme sürecinde hangi yolları izleyecekleri, ne tür çıkarımlar yapabilecekleri, bu çıkarımlarını nasıl destekleyecekleri gibi konularda katkı getirmeyi amaçlamaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada, öğrencilerin sanat eserlerini incelemeye ilişkin bilgi ve becerilerinin artırılması amacıyla Türk ressamı Neşet Günal'ın eserleri yaratıcı drama etkinlikleriyle incelenmiştir. Katılımcıların yaratıcı drama sürecine dayalı yaptıkları çalışmalar sonunda nitel araştırma yöntemlerinden görüşme kullanılmıştır. Görüşme, nitel araştırmada kullanılan en yaygın veri toplama yöntemlerinden biridir. Bireylerin verilerini, görüşlerini, deneyimlerini ve duygularını ortaya çıkarma yönünden güçlü olması ve iletişimin en yaygın biçimi olan konuşmayı temel almasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 127).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu, Muğla Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi resim ve müzik bölümünde okuyan, 16-18 yaş aralığında 17'si resim, 2'si müzik bölümünde okuyan 18'i kız 1'i erkek, toplam 19 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilerin 10'u 12. sınıf, 5'i 11. sınıf, 4'ü 10. sınıfta okumaktadır.

Çalışmanın Veri Toplama Araçları ve Analizi

Çalışmada nitel veri toplama araçlarından görüşme kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından bir görüşme formu geliştirilmiştir. Bu formda yapılandırılmamış sorulara yer verilmiş ve form uzman görüşüne sunularak gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan odak grup görüşmelerinde 4'er öğrenci yer almış ve toplam 17 öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler birlikte kodlanmış ve elde edilen sonuçlar aynı temalar altında açıklanmıştır. Odak grup görüşmelerinden elde edilen nitel veriler üzerinden kodlamalar yapılmış ve bu kodlar gruplandırılarak temalar oluşturulmuştur.

Odak grup görüşmesi yoluyla yapılan görüşmelerde her bir öğrenciye aynı soru sorularak görüşmeciden kaynaklanabilecek yanlılığı en aza indirebilmek için görüşme formu takip edilmiştir. Bu görüşme formunun kullanılmasıyla hem görüşmecinin önyargılarının sürece etkisi en aza indirilmiş hem de görüşme sonunda elde edilen verilerin sınıflanması, düzenlenmesi ve yorumlanması daha kolay hale getirilmiştir (Patton, 1987: 112-114).

Denel İşlemler

Araştırmanın uygulamaları iki aşamada yürütülmüştür. İlk aşamada uygulama öncesi hazırlıklar; ikinci aşamada ise uygulama çalışmaları yapılmıştır. Araştırmacı tarafından amacına uygun olarak çalışma

grubunda uygulanacak olan Neşet Günal'ın eserleri, hayatından yola çıkılarak hazırlanan ders planları bu konuda deneyimli Türkçe öğretmenleri, program geliştirme uzmanları, sanat eğitimcileri ve yaratıcı drama uzmanlarının görüşlerine sunulmuş ve eleştiri ve öneriler doğrultusunda düzenlemeler yapılmış ve etkinliklere son biçimi verilmiştir. Öğrencilerin sanat eserlerini incelemeye ilişkin bilgi ve becerilerini geliştirmeye dönük üçer saatte yedi ayrı yaratıcı drama etkinlik planları hazırlanarak uygulanmıştır.

Bulgular

Çalışmanın bulgular bölümünde, özellikle görüşmelerden elde edilen verilere dayalı olarak doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Bu süreçte, öğrenci görüşleri olduğu gibi aktarılmıştır. Böylelikle araştırmada görüşmeden elde edilen verilerin araştırmacının kişisel görüşünden çok, araştırma bulgularına dayandığı teyit edilmeye çalışılmıştır.

Bir sanat eserini eleştirel yaklaşımla Neşet Günal'ın eserleri üzerinde yapılan bu değerlendirme çalışmalarından sonra katılımcılarla görüşmeler yapılmıştır. Görüşme sürecinde elde edilen nitel veriler incelenmiş ve bu irdelemeler sonunda elde edilen veriler “Sanatçının Kişisel özellikleri ile ilgili öğrenme” ve “Sanat Eserlerinin Özellikleri ile ilgili öğrenme” olmak üzere iki ana tema çerçevesinde açıklanmıştır.

Tema 1: Sanatçının Kişisel Özellikleri ile İlgili Öğrenme

Öğrenciler, yaratıcı drama yoluyla sanatçının eserleri incelendiğinde “sanatçının yaşamı” ve “sanatçının yaşadığı dönem” ile ilgili çeşitli çıkarımlarda bulunulmuştur. Bu alt temalarla ilgili bulgular sırayla açıklanmış ve katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılarla desteklenerek aşağıda özetlenmiştir.

Sanatçının Yaşamı

Çalışmada öğrencilerin “**Sanatçının yaşamı**” teması altında kodlanan bazı görüşler şöyledir.

Ö.1. Kendi yaşamındakileri yansıtmış önce, içinde bulunduğu durumu, zor şartlarda okumuş. Toplumun içinde bulunduğu durum, kendini de düşünerek ama aynı zamanda topluma bir ayna tutarak göstermiş gerçeği.

Ö.8. Özellikle renklerde fark ediliyordu. Toprağa olan sevgisini doğduğu köydeki insanların yaşantısını yansıttığını fark ettim. O insanların el ve ayaklarının büyüklüğü, yüzlerindeki ifadeleri, resmin kalın dokusu o insanların yaşamlarının zorluğunu, çabalamalarını gösteriyor.

Ö.12. Yaşadığı hayatını anlatmış aslında, farklı bir şey anlatmamış. Korkulukların altında yatması mesela. Topluma yoksulluğu göstermek istiyor. Anadolu insanının yaşadığı zorluğu, ezikliğini, yalnızlığını, çaresizliğini anlatıyor.

Sanatçı ve yaşamı ilgili öğrenci görüşleri incelendiğinde; sanatçının köyde geçirdiği çocukluğunda yaşadığı koşulların ağırlığını fark ettiklerini ve orada yaşayan köylülerin dramatik yaşamlarının sanatçının eserlerine konu olarak seçip izleyenlere bir toplumsal gerçeği yansıttığını belirtmişlerdir. Bir eserin oluşmasında sanatçının geçmiş yaşam koşullarının eserlerine olan etkisini görerek esere anlam vermede yeni bir bakış açısı kazandıkları söylenebilir.

Sanatçının yaşadığı dönem ile ilgili öğrenme

Çalışmada öğrencilerin “**Sanatçının yaşadığı dönem ile ilgili öğrenme**” teması altında kodlanan bazı görüşler şöyledir.

Ö.4. Yaratıcı dramayla içeriğini iyice anlamaya başladım. Her çalışmada başka yerleri kavradım, farklı bakış açılarına göre değişti. Sanatçının hayatının sıkıntılı olduğunu, eserlerine yansıdığını, toplumcu gerçekçi olduğunu falan. Doğaçlamalarda o eseri daha iyi anladığımı düşünüyorum.

Ö.10. Canlandırmaları yaptığımızda resimleri anlamama daha çok yardımcı oldu. Bir sorun oluşturdu bize, bizde onları çözümledik. Bu yaratıcılık açısından çok

güzel. Neşet Günal'ın broşürlerini hazırladığımızda onunla ilgili aklımıza gelenleri orada göstermiş olduk. Ezbere gitmiyoruz, olayın içinde biz olduğumuz için başrolde biz oluyoruz. Olayın içinde biz olduğumuz için daha iyi öğreniyoruz, daha etkili oluyor. Neşet Günal'ın resimlerini seçebilirim artık. Eserlerinin yaşamla bağlantısını görerek toplumsal konuları çalışan bir ressam olduğunu biliyorum artık. Sanatçının sorunları nasıl dile getirdiğini gördüm.

Ö.11. Neşet Günal'ı ve hayatını öğrendim. Aşama aşama gittik çalışmalarda. Eserlerinin konusunu ne anlatmak istediğini, sanat anlayışını gördük. Çok kalıcı oldu benim için Neşet Günal'ı dramadaki çalışmalarla hatırlayacağım zaten.

Ö.17. Daha önce de görmüştümdür bu resimleri ama hiç bu kadar içine girmemişim. Ressamın ne anlatmak istediğini, bunu nasıl anlattığını, toplumsal gerçekçi yanını öğrendim. Söz uçar yazı kalır. Anlatılsaydı sadece bu kadar akılda kalmazdı. Bende büyük bir yer etti. Bence çok verimliydi Neşet Günal'ın böyle anlatılması.

Yukarıdaki görüşler dikkate alındığında, öğrencilerin çalışmalar süresince sanatçının kim olduğunu, nerede yaşadığını, eserlerinde ne anlattığını, sanat anlayışını, yaşamının eserleri üzerine olan etkisini kavradıklarını belirtmişlerdir. Sanat eserinin yaratıcı drama etkinlikleri ile incelenmesiyle, öğrencilerin konuyu daha iyi kavradıklarını, doğaçlamalarla ve canlandırmalarla etkili bir öğrenme süreci yaşadıkları görülmektedir. Drama süreci öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesine olanak sağlamaktadır. Öğrenciler canlandırmalar sırasında eserin duygusunu yaşadıklarını ve yaşadıklarının öğrenme açısından kalıcı olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum öğrencilerin eserdeki figürler ve yaşadığı koşulları anlamaları ve empati kurmalarına olanak sağladığı için önemli bir süreçtir.

Tema 2: Sanat Eserlerinin Özellikleri ile İlgili Öğrenme

Öğrenciler, sanatçının eserlerinin yaratıcı drama yoluyla incelenmesi sonucunda sanat eserlerinin çeşitli özelliklerini belirleyebildiklerini ifade etmişlerdir.

Sanat eserinde “biçim ve içerik” teması

Çalışmada öğrencilerin “ **Sanat eserinde biçim ve içerik**” teması altında kodlanan bazı görüşler şöyledir.

Ö.2. Ne anlatmak istemiş, tekniği nasıl kullanmış, ne amacı var düşünmezdim. Güzel mi güzel deyip ya da beğenmedim dediğim resimler oluyordu. Ama bu çalışmadan sonra daha çok tekniğini, neyi konu aldığını, toplumsal mı kişisel mi, öyle şeyler gördüm. Resimde kullandığı bazı biçimlerde (simgelerde) aslında ne demek istediğini resimle ilişkilendirdim yorumlayabildim yani.

Ö.5. Çalışmadan önce bir resme bakıp yorum yapmıyordum. Güzel olmuş ya da olmamış, beğenmedim ya da beğendim derdim sadece. Ama bu çalışmadan sonra nasıl bakılacağını o ressamın neler yaşadığını bir resmi yorumlamayı öğrendim. Biçimine, renklerine, leke değerlerine onlara daha dikkatli bakarak anlattığı konuyu nasıl anlatmış onu görmeye çalıştım.

Ö.7. Daha önce bir resme yüzeysel bakıyordum. Yaptığımız drama çalışmalarında daha derinlemesine, içine girerek yaptık. Bir resme bakarken önce renklerine, dokusuna, düzenine, ışık gölgeye falan bakıyorum. Sonra konusuna, temasına. Ne anlatmak istediğini anlamaya çalışıp yorumlayabiliyorum. Daha çok şey öğrendik, resmin içine girdiğim zaman en hoşuma giden şey oradaymışım gibi olmak. Örneğin kundaktaki bebekmişim, hiçbir şeyden haberim yokmuş gibi hissettim.

Ö.8. İlk başta gördüğüm bir sanat eserine bakıp geçiyordum aslında detaylarına bakmıyordum. Derinliği açısından olsun, konusu açısından olsun. Atölye çalışmasından sonra bir esere nasıl bakmam gerektiğini öğrendim. Sanatçının bize ne anlatmak istediğini, onu neleri kullanarak, mesela hangi renkleri kullandığını, doku, kompozisyonu, biçimi, derinliği, çizgiyi nasıl kullandığına bakarak anlattığını öğrendik. Sanatçının kendine özgü tarzını anlamaya çalıştık.

Öğrencilerden alınan bazı görüşler incelendiğinde, çalışma öncesinde gördükleri resimleri değerlendirirken ‘güzel’, ‘beğendim’, ‘beğenmedim’ şeklinde verdikleri yüzeysel değerlendirmede bulduklarını belirlenmiştir. Çalışma sonrasında ise eserin anlatmak istediği iletiyle biçimsel nitelikleri arasında neden sonuç ilişkisi kurarak yorumlamada bulduklarını ortaya çıkarmıştır. Katılımcılar, daha önce bir eseri değerlendirirken verdikleri yüzeysel yargıların yerine drama sürecinde yapılan doğaçlama ve etkinliklerle, eserin içinde olduklarını hissettiklerini ve farklı açılardan bakabildiklerini dile getirmişlerdir.

Yaratıcı Drama Teması

Öğrencilerin “**Yaratıcı drama süreci ile ilgili duygu ve düşünceleri**” teması altında kodlanan bazı görüşleri şöyledir.

Ö.3. Daha iyi olur. Bir sanat okuluna daha çok yakıştır bence. Konuları farklı yollarla işlemek. Sanat evrensel bir şey, drama da evrensel bir şey. Daha farklı açılarda bakabiliriz böylece öğrenebileceğimiz konulara. Bilgiyi alıyoruz ama uygulayarak öğreniyoruz.

Ö.5. Güzel olurdu. Aklımıza daha iyi girerdi, anlatılınca pek dinlemiyoruz. Sıkılıyor. Anlatılıyor geçiliyor. Oyunlarla veya başka şeylerle, canlandırmalarla olursa bunları unutmayız.

Ö.10. Daha etkili olur. Oyuncu olarak oynadığımızda çözümü de biz buluyoruz. Böylece daha çok aklımızda kalıyor ezber her zaman geçicidir bir süre sonra bilgiler uçup gidiyor zaten. Etkili bir yöntem bence.

Ö.11. Kesinlikle olmalı. Çok öğrenci bu sayede hem yaratıcı olacak, ne düşündüğünü, neleri ortaya koyabildiğini görebilecek. Bir sanat okulunda bu şart zaten. Müzik bölümünde de olmalı. Yaratıcılıklarıyla öğrenciler bir şeyleri ortaya koyarlar. Kendine bir şey katmış olur ve kendilerine güveni gelir, başkalarını da anlayabilirler.

Ö.12. Daha iyi olur, sosyal bakımdan ilişkilerimiz daha gelişir. Daha akılda kalır öğreneceklerimiz, çünkü okuyup geçtiğimizde sıkıcı oluyor, kimse dinlemiyor ve olumsuz yönleri de olur katılmak istemeyenler de olabilir yani. Herkes aynı bakmayabilir. Ama daha verimli geçer.

Öğrenci görüşleri incelendiğinde öğrenme sürecinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının kendilerini süreçte etkin hissettirdiğini, problemlere karşı çözümü yaşayarak bulduklarını ve ezberden uzaklaştıklarını, etkileşimli bir ortamda, grup içinde fikirlerini tartışırken sosyal ilişkilerinin geliştiğini, daha iyi ve kalıcı bir öğrenme süreci yaşadıklarını belirtmişlerdir. Yaratıcı drama ile öğrenciler yaparak ve yaşayarak sürece katıldıkları için öğrenmenin daha verimli ve heyecan verici olarak gerçekleştiği söylenebilir.

4.1 Sonuç

Araştırmanın sonucunda öğrencilerin, Neşet Günal'ın eserlerine bakış açılarında olumlu değişimler gösterdikleri görülmüştür.

Sanat eseri inceleme süreci, sürece katılan öğrencilere, eserin ne anlatmak istediğini neyi kullanarak nasıl anlattığını, sanatçının yaşamının ve sanat anlayışının eserleriyle olan ilişkisinin öğrenciye kavratıldığı eseri bütünlüklü bir bakış açısıyla değerlendirmelerini sağlayan bir süreçtir.

Öğrenciler, bir eseri değerlendirirken derinleşmemiş bir beğeni yargısında bulunurken (beğendim, beğenmedim, güzel...) çalışma sonunda eserlere daha dikkatli bakarak değerlendirmelerinde Sanatçının kullandığı temel plastik değerlerle(çizgisel yapısı, doku, form, renk kullanımı, kompozisyon, odak, koyu-orta-açık değerleri, ışık ve gölgenin kullanımı, uyum...) eserin içeriğine uygunluğu arasında yeni ilişkileri fark ettikleri söylenebilir.

Sanat eseri incelemesinde, sanat eseri karşısında daha önce verdikleri yüzeysel beğeni yargıları olan önyargılarının çalışma süreci boyunca derinleştiği, bir eseri değerlendirirken sanatçının yaşamı, sanat anlayışı, sanat eserinin içeriği ve biçimsel nitelikleri (çizgisel yapısı, dokusu formu, renk seçimleri, kompozisyon kuruluşu, odak, ışık- gölgenin, uyumu...) kullanımı arasında neden sonuç ilişkileri kurarak bütünlüklü bakış açısı geliştirmişlerdir. Yaratıcı dramanın olanak sağladığı rol oynama ve doğaçlamalarda Neşet Günal'ın eserlerindeki figürlerle empati kurarak eserlerin içeriğini oluşturan sosyal problem durumunu yaşamış ve var olan bir toplumsal gerçek hakkında yorumlamada bulunarak eserle daha anlamlı bir ilişki kurmuşlardır.

Yaratıcı Drama çalışmalarında, öğrenciler süreç içinde kendilerini etkin hissettiklerini, problemlere karşı hem bireysel hem grupla çözüm üretmekten memnun olduklarını ve sosyal ilişkilerinin geliştiğini daha iyi ve kalıcı bir öğrenme süreci yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu açıdan yaratıcı drama'nın öğrenme açısından etkileşimli ve farklı fikirlerin tartışılabildiği demokratik bir ortam sağlayarak, başkalarının görüşlerine saygı duyma, kendi düşüncesini ifadesine katkıda bulunduğu söylenebilir.

Öğrenci görüşlerine göre; çalışmanın başlarında, heyecan ve korku duyduklarını, kendine güvenmediklerini belirtirken, çalışmalar sürecinde kendine güven duymaya başladıklarını, heyecanlarını yendiklerini, grupla etkileşim içinde olmaktan, farklı duyguları süreçte yaşayabilmekten, yaratıcı olmaktan memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Genel olarak drama sürecinde öğrencilerin kendini ifade etme ve kendine güven duyma zorluklarının aşabildikleri ve kendilerini geliştirebildikleri mutlu bir ortam oluşturduğu söylenebilir.

Yaratıcı drama ile öğrenciler yaparak ve yaşayarak sürece katıldıkları ve süreçte yapılan değerlendirmelerle, bütünlüklü bir bakış açısı oluşturulmasına katkı sağlayan önemli bir süreçtir.

Öğrencilerin Neşet Günal'ın eserlerine karşı taşıdıkları ön bilgi yerine, yeni bir bakış açısı geliştirip, ilgi duymalarını sağlayarak eserle anlamlı bir ilişki kurmasını amaçlayan projenin amacına ulaştığı söylenebilir. Öğrencilerin çalışma sonrasında karşılaştıkları eserlere, sorular sorarak, daha dikkatli ve ayrıntılı bir bakış açısı ile yaklaşacakları dolayısıyla beğeni ve değer yargılarında gelişme olacağı söylenebilir.

4.2. Öneriler

Okul düzeyinde yapılan sanat eseri incelemesinde öğrenciler ne kadar çok eserle karşılaşır, estetik beğeni ve yargılarında olumlu bir değişiklik ve gelişme olması beklenebilir. Bu nedenle yaratıcı dramayla yapılandırılmış başka sanatçıların hayatı ve eserleri çalışmalarının arttırılması önerilebilir.

Kaynakça

- Abacı Oya, Alakuş Ali Osman vd. (2005). *İlköğretim Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*. Edt. Aksoy Vedat. Ankara: Varan Matbaacılık.
- Adıgüzel, Ömer (2010). *Eğitimde Yaratıcı Drama*. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- Antik Dekor Sayı 94. <http://www.antikalar.com/v2/konuk/konuk0804.asp>
- Artut, Kazım (2007) Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çakır Aydın, Mukadder (2002). *Sanatta Eleştirelilik*. İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Kırıçoğlu, Olcay Tekin (2005). *Sanatta Eğitim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özsoy, Vedat (2007) *Görsel Sanatlar Eğitimi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Konstantin, Stanislavski (1988) *Bir Karakter Yaratmak* (Türkçesi: Suat Taşer). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Patton, Michael Quinn (1987). *How to Use Qualitative Methods in Evaluation*. Newbury Park, CA: Sage.
- Towsend, Dabney (2002). *Estetiğe Giriş*. Ankara: İmge Dağıtım.
- Yolcu, Enver, Yılmaz Meliha vd. (2010). *Güzel sanatlar Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri*. Edt. Artut Kazım. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

EXTENDED ABSTRACT

Since the early ages, as people's who has been living in communities and societies' social, cultural, technological and political requirements has changed, the emerge of artistic products which have different qualities was inevitable and this situation has created the highest dilemma in defining the art. Until the 19th century, the concept of art was seen as a stimulation of the sense of the 'beautiful' like a concept belongs to the human nature and an effort to create forms which are beautiful. After the industrial revolution it has reconstructed critically and interdisciplinary and as being visible in almost every field of life art was gained different meanings.

Artwork is a means of communication between artist and audience. Each artwork assumes the audience. Audience is a key element in the completion of the artwork. The relationship which is established between artwork and audience qualitatively affects the existence of them. An audience, who has the judgment of an enhanced appreciation and takes pleasure, will have contributed to the art which feeds the cultural structure of the society by giving value and importance to artworks.

In this study, one of the important artist of 1950's Turkish painting art and socialist realist artist Neşet Günel's works was examined with creative drama sessions. Choosing Neşet Günel's works in this study have been affected because of his the subject's, the people of Anatolia, hard living conditions, his stable, balanced pattern, sense of color composition and the creation of a unique form language. Günel has an important place in Turkish Painting Art in terms of his works' form and content consistency. The study aims to deepen audiences' foreknowledge when they first saw works of Günel, provide interest with a new point of view and establish a meaningful relationship with Günel's works.

The study group consists of 19 students -17 art and 2 music- who are studying music and arts at Muğla Güzel Sanatlar High School, ages between 16-18. 10 of the students are 12th grade, 5 of them grade 11th and 4 of them grade 10th. 18 students are female and 1 of them is male. Study was completed with 17 students.

Qualitative data collecting instruments were used in the study. An interview form was developed as a qualitative data collecting instrument. Focus group interviews were made with 4 groups which have 4 and 5 students, totally 17. Data that was gathered from interviews were grouped together and results were explained under the same theme.

At the end of the study, students showed positive changes in evaluating Neşet Günel's works. Before the study students said that they evaluate his works such as 'I liked, beautiful, I didn't like....'. After the study they claimed that in their multi-faceted evaluation they realized new connections between the artist's basic plastic values (line, pattern, form, use of colors, composition, focus, dark-mid-light values, light and shadow, coherence ...) and his work's content. They developed an holistic perspective with establishing a cause and effect relationship between artist's life, his art view, content of his artistic works and formal qualifications.

In role plays and improvisations which creative drama enables, by establishing empathy with figures of Neşet Günel's works, they experienced the social problem situations which consists the content of his artworks and with interpreting a social reality they established a more meaningful relation with his artworks.

At creative drama studies students stated that they feel themselves comfortable throughout the process, they get away from recipe by creating solutions individually and as a group, they are pleased by discussing their ideas in an interactive atmosphere, their social relationships are developed, they had a better and more permanent process of learning. From this point of view it could be said that by ensuring a democratic environment in which different ideas can be discussed and interactive in terms of learning, creative drama contributes to respecting others and expressing own ideas.

It could be said that the project has reached its purpose i.e., rather than their foreknowledge students develop a new perspective towards Günel's artworks and so they established a meaningful relationship with them. It could be said that when students face with new artworks, they will ask questions, they will approach more careful and detailed ergo their appreciation and value judgments will change.

When analyzing artworks at school it could be assumed that the more artworks students face with the more their aesthetic appreciation and judgments will positively change and develop. Therefore it can be suggested to increase the number of creative drama studies which are about artist's life and works.